

Gjenåpning av bekker

Erfaringer fra Trondheim kommune

Foto: Terese Samuelson

Klima- og miljøenheten, avdeling landbruk og naturforvaltning

Liv S. Nilsen
avd.leder

naturforvaltningsgruppa

Evelyne Gildemyn

Øyvind Lynne

Magnus Irgens

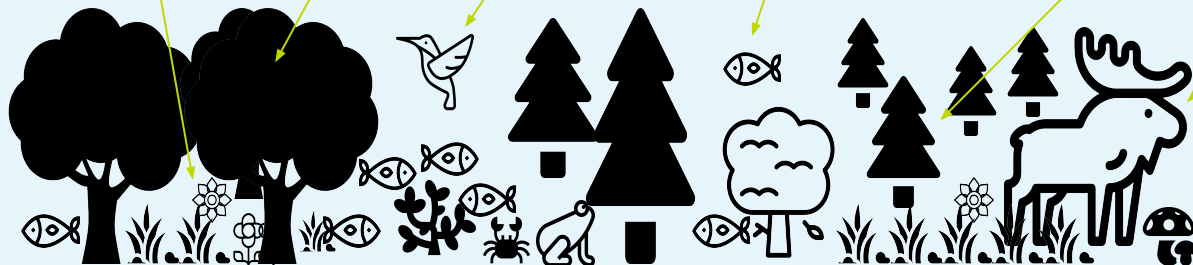
Ina Storrønning

Terje Nøst

Espen Skovhus Bråthen

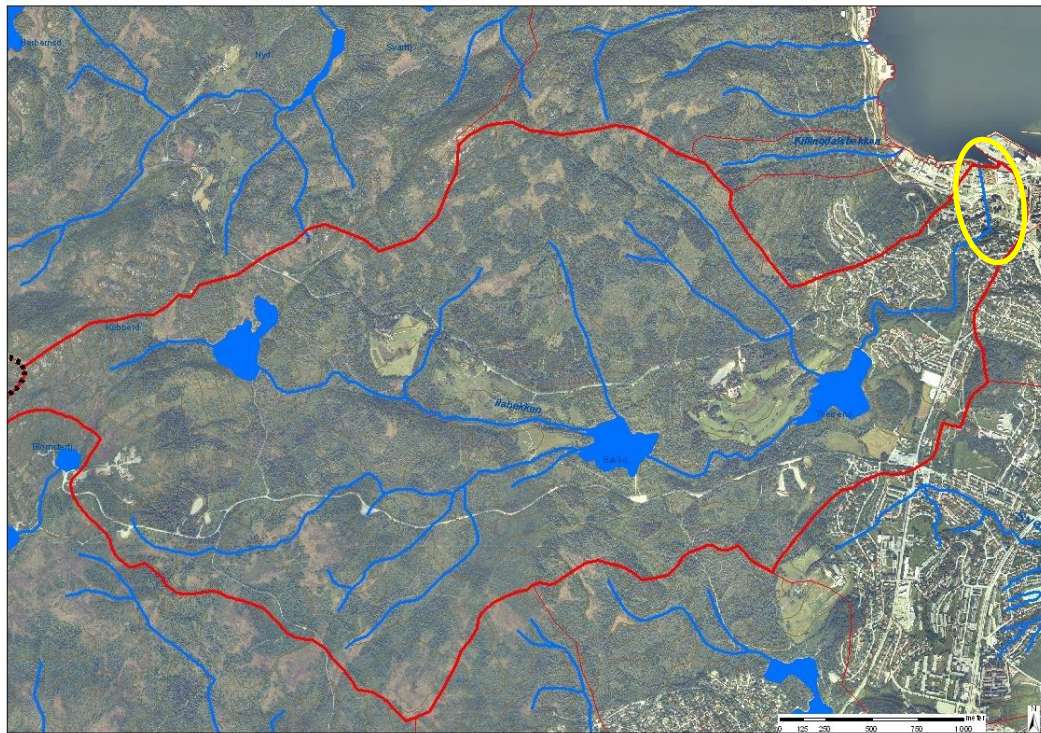
Geir Ivar Sandrød

Tijana Gajic

Suksesshistorien

Ilvassdraget - gjenåpning av ca. 700 m i nedre del (2009)

Ilabekken

Livskraftig bestand av
sjørret er tilbake

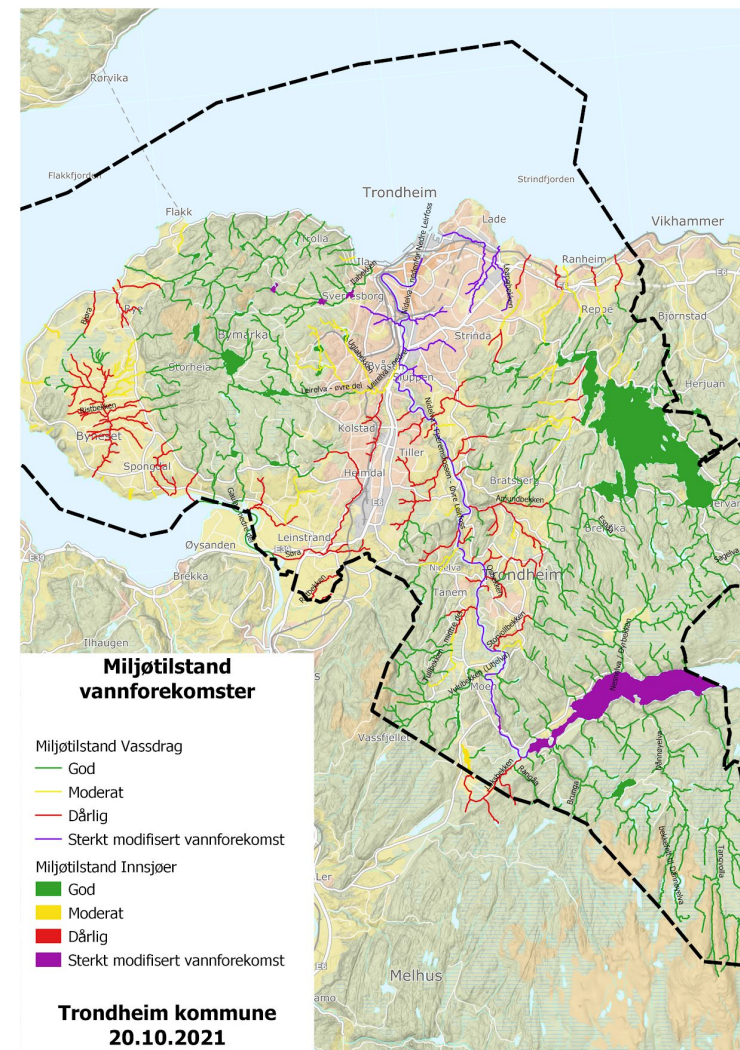
Utfordringer

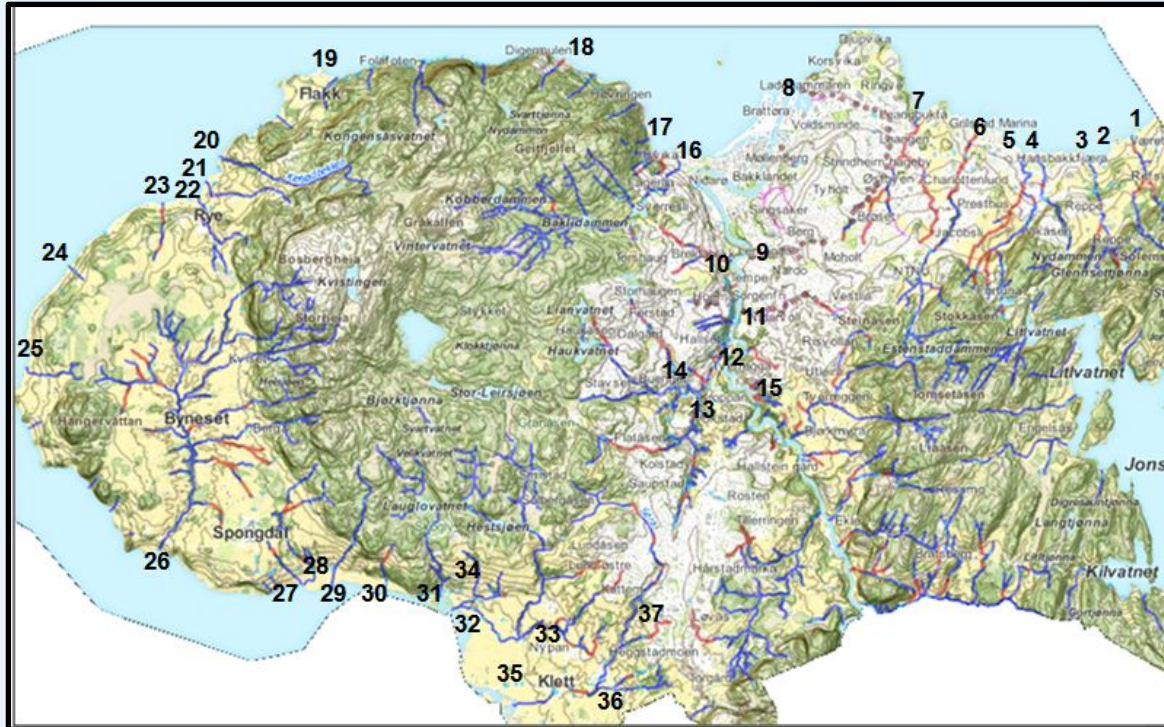
Miljøpåvirkning i bekker

- stort tap av biomangfold

- Forurensning
- Bekker lagt i rør, kanalisert, andre inngrep
- Drenering, gjenfylling
- Fjerning av kantvegetasjon
- Nedslamming
- Fremmede arter

Sjørretbekker i Trondheim

- 37 bekker til sammen
57 km bekkestrekning
- i dag 70 % tapt areal
og tapt 90 %
produksjonsevne

Kommunens mål og strategier

Visjon

Leveområder for alle arter

En velfungerende natur som ivaretar artenes leveområder er grunnlaget for vår eksistens, gjennom de godene vi får fra naturen.

Hovedmål

**Tapet av naturmangfoldet skal stanses.
Ta vare på naturen i Trondheim og styrke leveområder for arter.**

Strategier

Hensynet til naturmangfold skal være en hovedpremiss i arealforvaltningen gjennom bevaring og restaurering.

Trondheim kommune skal ha oppdatert og tilgjengelig kunnskap om naturen.

Naturkommunikasjon skal brukes aktivt for å involvere innbyggerne og andre aktører.

Forvaltnings-
mål

Ivareta sårbare naturområder og arter

Sikre god vannkvalitet og økologisk tilstand i elver, bekker, vann og kystvann

Minimalisere konflikten mellom vilt og bysamfunn

Bekjempe og hindre spredning av fremmede arter

Fremme bærekraftig naturbruk

Godt vannmiljø

Delmål

- Innsjøer, vassdrag, grunnvann og kystvann skal ha god kjemisk og fysisk vannkvalitet og god økologisk tilstand, i henhold til vanddirektivet.
- Bekker og småelver skal være egnet til friluftsliv og sportsfiske.
- Offentlige badeplasser skal ha god eller utmerket badevannskvalitet.
- Forurensningstap fra avløpsnett skal reduseres.
- Eksisterende bekker skal bevares så nært opptil sin naturlige form som mulig. Bekkelukking tillates ikke. Lukkede vannveier bør åpnes og restaureres der mulig.

Tiltak

- Overvåkning av vannkvalitet og økologisk tilstand i vassdrag.
- Overvåkning av avløpsnett og utslippspunkter.
- Resipientundersøkelser av Trondheimsfjorden for å overvåke utvikling i tilstand.
- Redusere utslipp fra avløpsnett ved god drift og planmessig fornyelse og separering av avløpsnett.
- Hindre endringer i naturlige bekkeløp og hindre reduksjon av eksisterende kantvegetasjon.
- Restaurere og reetablere bekker og kantvegetasjon.
- Sikre gjennomføring av overvannstiltak for å hindre partikkelavrenning fra veier og bebygde områder.
- Prøvetaking for å øke kunnskap om vannkvalitet ved områder som er aktuelle for etablering av nye offentlige badeplasser

[Kommunedelplan Vann i Trondheim](#)
- vedtatt okt 2022

Implementering av EUs vannrammedirektiv (vannforskriften)

En viktig premiss!

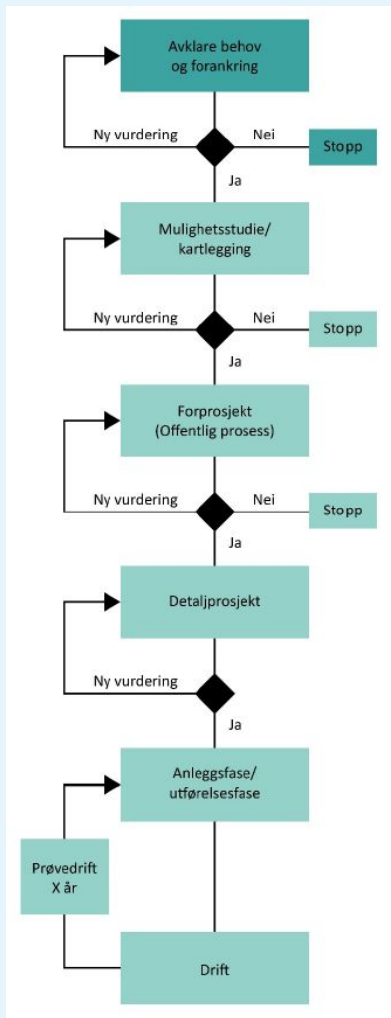
Klasse	Tilstand miljømål
Svært god	Miljømål tilfredsstillt
God	
Moderat	Tiltak nødvendige for å nå miljømål
Dårlig	
Svært dårlig	

Våre erfaringer med bekkeåpninger

Bekkeåpningsprosjekter krever stor grad av flerfaglighet, samordning og beslutninger på ulike plan og tidspunkter

Bekkeåpninger - hvordan gjenvinne biologisk mangfold

Fra problem til ressurs

Definere økologisk funksjon

- Utgangspunktet er naturtilstanden
(forventning)
- Muligheter og begrensninger
(fysisk, teknisk og forhold til samfunns-/
brukerinteresser)

Forutsetninger for økt biologisk mangfold i bekker

- Tilstrekkelig vannmengde i rom, tid og gradient
- Stabil og god vannkvalitet
- Oppfylle habitatkrav (leveområder) til arter
- Ikke glem kantskogen!

“Naturhermende” restaureringsprinsipper ved bekkeåpning

Mål å hente tilbake mest mulig av bekkens opprinnelige vann- og habitatkvalitet

[NINA-rapport 1817](#)

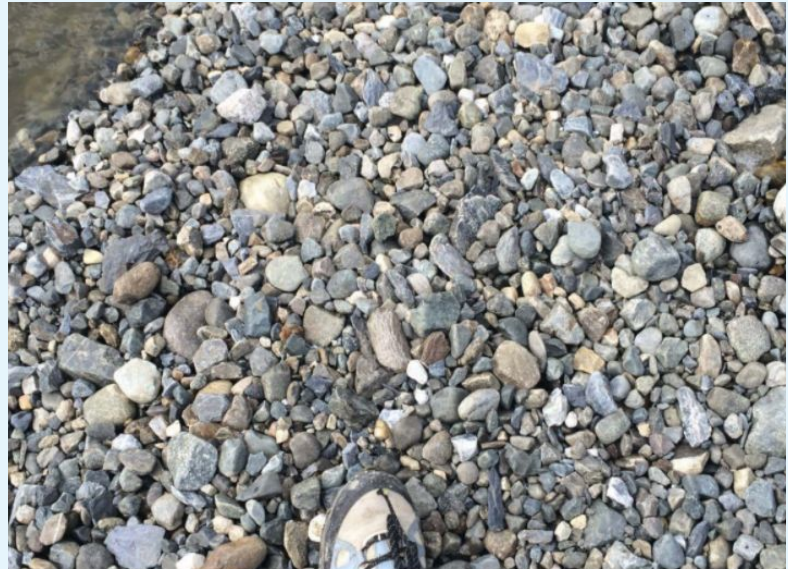
Naturlig bekkeløp

- Nytt bekkeløp bør i størst mulig grad følge opprinnelig naturlig elveløp - variasjon
- Unngå kanalisering

Naturstein

- Unngå overflødig bruk av skutt-/sprengstein
- Utstrakt bruk av naturlig elvestein og –grus med ulik størrelse
- Gyteområder for laksefisk har anbefalte stein/grusstørrelser

Vannkvalitet og vannføring

- God og stabil vannkvalitet og vannføring er en flaskehals i mange bekker, særlig på grunn av urbanisering og landbrukspåvirkning
- Nedslamming og algevekst
- Periodevis tørrlegging

Vandrings- og skjulmuligheter, kantvegetasjon

- Sikre vandrings- og spredningskorridorer for arter
- Kantvegetasjonen er viktige leveområder for et stort mangfold av planter og dyr, og bidrar til å skape gode oppvekstvilkår for fisk
- Ved mangelfull kantvegetasjon kan utstrakt bruk av dødt trevirke, både røtter og trestammer, kan bidra til å gjenskape naturlige habitater, skjul og habitatkvaliteter for livet i bekken

Noen fallgruver...

Ofte ikke nok med bare gjenåpning...

Utlegging av “gytegrus”
kan være et nødvendig
virkemiddel for å styrke
gytekapasiteten

Andre tiltak for å styrke
økologiske funksjoner

Kantvegetasjonen blir glemt litt...

Vanskelig å få til vegetasjon i selve elvekanten når det er tett med sprengstein...

Uten skjøtsel blir det tett og
ensaldret gråorskog...

Kantvegetasjonen blir ofte glemt litt.

- mangel på toppmasser
- mangel på planter
- ikke brukt kompetanse innen vegetasjon
- skjøtsel i etterkant glemmes

Spredning av fremmede planter...

Tromsøpalme ved
Sverresdalsbekken

Hybridlirekne ved
Uglabekken

Tverrfaglighet er en viktig suksessfaktor!

Takk for oppmerksomheten!
Vi sees i Trondheim i slutten av oktober :)

